

הגורמים למדיניות הגירה כלפי מהגרי עבודה במדינות הדמוקרטיות המפותחות, המקרה הישראלי

צבי מ. (צביקה) ליבמן¹

מאז המחצית השנייה של המאה העשרים נוהרים גלי מהגרים אל המדינות הדמוקרטיות התעשייתיות, ולמרות זאת הדיון בשאלה, איך וכיצד מעוצבות תגובות המדיניות כלפי ההגירה הבינלאומית, אקטואלי לנוכח שינויים רבים שחלים במדיניות ההגירה. המאמר עוסק בכוחות המעצבים את מדיניות ההגירה ובשינויים החלים בה, לנוכח זרמי ההגירה במטרה להגביר את ההבנה האפיסטמולוגית והאונטולוגית כלפי התופעה, זאת במיוחד לנוכח השפעותיהם של קבוצות אינטרס שונות הפועלות בניגוד אינטרסים זו מזו. הטעון התיאורטי במאמר מסתמך על גישות פלורליסטיות ועיקרו כי עם התעצמותם של זרמי ההגירה וזמינותם של המהגרים למדינות הדמוקרטיות, מתגברים הלחצים הפנימיים מצדן של קבוצות אינטרס על ממשלותיהן לעצב מחדש את מדיניות ההגירה. בעקבות זאת, מדיניות משתנה ומשוכללת לרגולציה נוקשה, שמצד אחד, מסדירה את עבודתם של המהגרים ומצד שני, מחמירה עם תנאי העסקתם ומגבילה את נוכחותם. כך, השערות המחקר הן כי לנוכח זמינותם והצטברותם של מהגרי העבודה, מגבירות קבוצות אינטרס שונות במדינה את השפעתם על קובעי המדיניות, לעשות במדינות ההגירה שינויים לפי תועלתן. כתוצאה מכך, מעוצבת המדיניות בגינם באופן שמנסה לרצות את כלל המהווים של אותן קבוצות. מקרה המחקר עוסק במדינת ישראל שהייתה מאז שנות התשעים יעד הגירה פופולארי למהגרים וממצאיו מצביעים כי לאחר שהצטברה בישראל מסה ניכרת של מאות אלפי מהגרי עבודה השתכללה מדיניות ההגירה מחדש, זאת בעקבות הלחצים וההשפעות של קבוצות אינטרס שונות. ונוכח כלל הלחצים נקטה ממשלת ישראל ברגולציה נוקשה, שבעיקרה הסדירה וגם החמירה עם כלל תופעת הגירת העבודה בישראל.

¹ המאמר התפרסם בקובץ "המערכת הפוליטית בישראל: בין משילות וקריסה". 2008. בעריכת הני זובידה ודוד מקלברג. הוצאת האגודה הישראלית למדע המדינה והמרכז להעצמת האזרח, עמ' 151-174. המאמר מבוסס על תזה לתואר שני בהדרכת ד"ר עמי פדהצור וד"ר מיכאל אלכסנדר, אוניברסיטת חיפה, ביה"ס למדע המדינה. הכותב הוא עתה דוקטורנט (שלב ב) באוניברסיטת חיפה, ביה"ס למדע המדינה. הדוקטורט עוסק בהשפעתם של מיעוטיהגרייה על מדיניות החוץ של המדינות הקולטות כלפי מדינו מוצא המהגרים בהדרכת ד"ר בן מור.